

אהובת כטהובן: "הרחוקה" ו"בת האלמוות" אהבת-נצח ל"ד חודשים

בנים הפוזרים בששים ישובים, מדן ועד רביבים. לאחרונה אף הוקם סניף בחיפה, בעל תקנון מחמיר: כל חבר בסניף חייב להיות בעל טלסקופ. התוצאה: לתשעת חצי רי הסניף החיפאי תשעה טלסקופים. **גג נייד, קירות כחולים.** המרכז הירושלמי לא החמיר כסניף החיפאי, אך בכל זאת לא רצה "להסתפק לאורך ימים בטלסקופ המיושן שהיה ברשותו ושעוצמת הג' דלתו היתה כ-250 פעם. בין מחקר בצמחי רפואה לסדרת הרצאות לאסטרונומים-חובבים גילה ד"ר זיצק את הטלסקופ בחיפה, הח' לט להקים סניבו את מצפה הכוכבים הירושלמי בארץ. עוצמת ההגדלה של הטלסקופ החדש: פי 400. הירח הרחוק, בממוצע, כ-400 אלף קילומטר, נראה דרכו כאילו הוא רחוק 1000 קילומטר בלבד ומציג בבהירות הרים וגאיות שעל הירח בגובה וברוחב של חצי קילומטר ויותר.

המצפה, שהוקם על ידי האוניברסיטה בין חממות לצרפי מעבדות הבוטניקה שלה על רמה סלעית הצופה לעבר שכונות דרום ירושלים, אינו מקורה, כרוב המצפים, כי כפה מסתובבת, דרכה מציץ הטלסקופ, כי אם בגג-נייד שהזווית מאפשרת גם תצפית בעזרת הטלסקופ וגם הסברה שלא בעיני-מוינית. תנאי תצפית טובים נוספים הובטחו על ידי מיקום המצפה: באין בנינים מס' תורים בסביבה, אין חזרות אורות מפריעה מבחלים שכנים.

המצפה, בעל הקירות הכחולים, הבולעים מכסימים של אור שהיה יכול להפריע לתצפית, מוקדש למחקר, המבוצע על ידי חובבים באין מחלקה לאסטרונומיה באוניברסיטה, ולהזדקק לציבור, בקבוצות של 15 איש, בכל ערב בלתי מעוגן, כשם שחכמי החצר הדרכו עוד לפני 2200 שנה את תלמי הראשון במצפה הכוכבים הראשון בעולם, במצרים השכונה.

דת

אהבה אסורה בהחלט

כשראה חיים הוכמן מכונת משא נוסנה נעצרת לפני דירתה של רונייה שווארץ (33), לא מצא הדבר חן בעיניו. הוא ידע, אומנם, שרונייה עומדת לעבור עם שלוש בנותיה הקטנות לקיבוץ גבעתי-השלושה, מקום בו יקבלנה, לדבריה, עבודה כאחות רחמניה. אך במכונת הנושנה המטסרת ישב נהג שלא רמה לחבר קיבוץ. גם השעה היתה בלתי-רגילה בהחלט: 9 בערב, במוצאי שבת. את רונייה הכיר הוכמן לפני שנתיים שעה שעברה עם בעלה, אדם, מרמלה לבני-ברק, החלה לקנות את צרכיה בחנות המכולת שלו. בחנות המכולת, מרכז הרכילות של הרחוב, היה ידוע שחי' הוגו אינם חלקים ביותר. אם כי היתה להם הכנסה של 2000 ל"ל לשנה, ירושה ממשפחתה של רונייה, היו לפעמים מצטברים חובות בפנקסו המעור של הוכמן. הבעל לא רצה לבלות את החיים, שניתנו לאדם רק פעם אחת, בעבודה משע' מסת, גמר אומר להעביר את ימיו בעיסוקים מסרידים פחות.

באופניו, זהות המאהב. לפני חוד' שנים החליטה רונייה לשים קץ לניחוג האומלל, התגרשה ברבנות בפתח-תקוה, כדת וכחוק. מבעלה העצלן, אך לגבי הבעל, לא היה בכך כדי לצנן את האהבה. הוא הופיע יום יום בבית, טען שהסיבה האמיתית לגירושין היא העובדה, שלא-שורלשעבר יש מאהב, ערבי נוצרי, אותו הכירה ברמלה.

הוכמן, שדאג ללקוחות-ידידות, נעתר לב' קשת הבעל, נסע אלו באופנוע לברר את זהותו של המאהב. אילאס פשרה (25), אותו

היפוי הנשי, חלק גדול מ-57 שנות חייו היה שקוע באהבת-נצח — אך מעולם לא נמשכו יחסיו עם אשה אחת יותר מ"ד חוד' שים. רוב האהבות הללו היו גלויות וידר' עות, אך אחרות מהן, שנשארו תעלומה, גרו את דמיון החוקרים הרבים שעסקו משך 126 שנים, מאז מותו של הקומפוזיטור הגדול, בחקר מקורות השראתו. השבוע הודיע לעולם חוקר ירושלמי, ד"ר זיגמונד קצנלסון, שפירסם בשווייץ ספר בשם "אהבה רחוקה ובת-האלמות". כי גילה את האהובה האמיתית, שבטהובן כינה אותה במכתביו בשם "בת-האלמות", הצליח בזאת במקום שנכשלו כל חוקרי הקודמים של בטהובן. "בת-האלמות" היתה יופינה דייס-שטקלברג, אחותה של הרונית ברונס-וויק, אשר רגילים היו לראות בה את אחת בתו העיקרית. ממנה נולדה לקומפוזיטור, בהיותו בן 42, בת בשם מינונה.

"האהובה הרחוקה" היתה אחת לגמרי: יהודיה בשם רחל לוי-ירגהאן, שהיתה אהבתו האחרונה הגדולה של הנאון החרש והחולה, שמת מדלקת-ריאות שעה שעסק בחי' בור הסימפוזיה העשירית שלו.

מוסדות

ראש בכוכבים

נעילת כיבוש השממה הזכירה לאנשי ירו' שלים מוסד שנפתח ערב הכיבוש, נשכת בג' ללו כמעט לחלוטין ושהביקור בו יותר זול, לעיתים קרובות יותר מעניין ויותר קרוב — אם כי מוצגיו העיקריים רחוקים הרבה יותר מכל מוצג שהתבלט בבנייני האומה. המוצגים הם כשני מיליון כוכבים, אותם יכולים תושבי ירושלים לראות ב' עזרת טלסקופ שהותקן במצפה הכוכבים הירושלמי בארץ. בהשוואה ל-5000 הכוכבים ש' יכלו לראות עוד כה בעין בלתי מוויינת (ואם היתה עינם לקוייה, רק כ-2000) אין המספר האסטרונומי מבוטל כלל, אם כי בגודל המצפים שבעולם, בפאלומר שבקלי' פורניה, אפשר לראות כמה מיליארדים של כוכבים.

עוד פחות מבוטלת היא עצם עובדת הק' מת מצפה הכוכבים הירושלמי, הצעיר ב' 300 המצפים בעולם ואחד מארבעה המצפים במרחב. הוא הוקם על ידי אגודת ה' אסטרונומים החובבים, שוועידתה באוניבר' סיטה, במשרד החינוך ובמקרה הטוב, גילוי קברי של טלסקופ ציים גרמני משוכה ב' ביתו של חיפאי שאביו שימש סוכן לפיר' מות אופטיות ורכישתו בעשירות ערכו (כ' אלף לירות סטרלינג) אינו אלא אחד המקרים הטובים שאפשרו את הקמת המצפה בקצה שכונת רחביה הירושלמית.

מדן ועד רביבים. מקרה טוב אחר, שהניח את היסוד לאגודת האסטרונומים, היתה פגישתם בליל שמירה ב-1936 של מרצה באוניברסיטה ורופא. בעמדתם על גבי גג ירושלמי גילו השניים, המרצה לבוטניקה ד"ר חיים זיצק והרופא ד"ר יעקב אדגר היילברנר, כי לשיניהם חובבות אחת: אס' טרונימה. משך 15 השנים הבאות ריכזו סביבם עשרות חובבים שהקדישו הרבה ער' כים פנויים לצפייה בכוכבים, להראות ול' וליכוחים אסטרונומיים.

בפברואר 1951, כשמספרם כבר עלה על 200, החליטו החובבים כי הגיעה השעה להקים מסגרת ארגונית. הם יסדו את אגודת האסטרונומים החובבים, שמרכזה ב' ירושלים והמקימת קשרים עם עשרות חר'

המהומה, הגיש פספורט חתום בחוק, נכנס למסוס נתיבי האויר הקפריסאים. יחד עם רב ושלשה שוחטים היה בדרכו למקום עברו ותו החדש באריתריאה.

ריץ' ביוחד. משך למעלה משנה חיפש בן-יאייר עבודה, אך לשווא. איש לא רצה להעסיק אותו, אף שזוכה במשפט. לבסוף שמעו חבריו כי חברת אינקודה המביאה בשר מחבש, מחפשת גבר נמרץ, שיהיה אחראי להעברת הבקר מחבש לאריתריאה. החברים פנו ליעקב מרדור, מפקד אצ"ל לשעבר המנהל את החברה, הסתייעו בעזרתו של האלוף משה דיין, ששלח רץ מיוחד מהמטכ"ל כדי להמליץ על מיקודו לשעבר. יום לפני הטיסה שלחה החברה מונית לקחת אותו מביתו. הנהג לא מצא את המ' קום, נכנס לחנות המשטרה של תל-מונה, שאל לכתובתו של הצעיר. אף שוטר אחד לא ידע מי זה שאלתיאל בן-יאייר, מאחר שלא קיים הסכם הדדי להסגרת פושעים בין חבש* ובין ישראל, אין סיכוי רב שהציפור שצפה בגלוי מן הארץ תוחז' אליה מאונס.

מעומים

יוא רצה דרכו

אם צה"ל מביא אדם העירה, מפנה אותו למשרד הרישום ומוציא לו תעודת זהות — האם אדם זה נחשב לאזרח במדינה? שאלה זו מעניינת עתה בית הדין הגבוה לצדק. אולם יותר מן השופטים היא מעניינת את האיש שעליו מדובר: סאלים מחמוד קאסם, 35, מזכיר קונגרס הפועלים (הקומוניסטי) בנצרת.

כאשר ניגשו לקאסם, בנובמבר 1948, שלו' שה חיילים מצריים שעה שעמד לעלות לאר' טובוס שיסע אותו מחאן יוניס לעזה, הבין כי הגיע הקץ למשחק המחבואים שלו. הוא הואשם בניהול תעמולה תבוסנית נגד הצבא המצרי באזור הכיבוש של ארץ-ישראל ונגד מאמץ המלחמה. נידון למעצר במחנה מיוחד באבו-עגילה, במבואות מדבר סיני.

שם נשאר העסקן הקומוניסטי עד כיבוש המקום בידי יחידה של הפלמ"ח.

מזכיר במעצר. אולם כאשר יצא מאבו-עגילה היה עדיין רחוק מלהיות חפשי. הוא הוכנס למחנה שבויים של צה"ל, נשאר בשבי עד יוני 1949. אז העלו אותו, יחד עם עוד 12 מחביריו, על מכונית משא, הורידו אותו בנצרת.

שם מצא כי נבחר, בזמן העדרו, לאותו תפקיד שמילא ביפו לפני הכיבוש: מזכיר הקונגרס. התפקיד זיכה את קאסם ביחס המקובל לגבי קומוניסטים שהם גם ערבים. שלוש פעמים ביקש היתר יציאה לחוץ לארץ, להשתתף במאורעות בינלאומיים. שלוש פעמים סירב משרד הפנים להיענות לבקשה. בטענה כי אין הוא אזרח חכו. באופן בלתי רשמי הודיע לו כי מוכנים לתת לו היתר יציאה — בתנאי שלא ינסה לחזור לארץ. הוא סירב.

עתה יחליט בית-הדין באיזו מידה זכאי פיעל ערבי, שנולד במגידל, גדל ביפו, נעצר באבו-עגילה והועבר לנצרת, לדרוש דרכון של מדינת ישראל.

מחקר

האהובה נתגלתה

לידבוג ו'בטהובן היה מעריץ גדול של "אריתריאה" היא כיום חלק עצמאי של הממ' לכה החבשית.

רונייה שווארץ ובנותיה טובה, בר' טה ואנה אהבת-נפש ב'2 דתות

(המשך מעמוד 7)

מכתביו האנגליים לנכדו היחיד, דוד', פת' קים מקומטים מימי הקונגרסים, עליהם חישב את חשבונות הכספים שהיו צריכים לזרוע להסתדרות הציונית מכל קצות הפזורה, הצעה למזון מרכז לחילות הבריטיים במזרח הר' חוק וברכה למסדר צה"ל בתל-אביב. ביום העצמאות 1952, שהוא המסמך האחרון עליו חתם חיים וייצמן כמו ידיו.

לשניים: רשומות שונות. השבוע, במלואת שנה לפטירתו של חיים וייצמן, התנהלה עבודת איסוף וכינוס ניירותיו בקצב מזורז, מתוך כוונה להוציא לאור את הכרך הראשון של ניירותו ושיא ישראל הראשון לפחות עד יום השנה השני לפטירתו. כיסוד לעבודה משמשים תיקיו הערוכים היטב של וייצמן, שרובם הועברו במי' ה' בליץ על לונדון לקנדה, ממנה הועברו לר' חובות ב'1946, שנת עלייתו הסופית של וייצמן ארצה.

וייצמן הזוהר, שנהג לכתוב עד שנה 1935, כה החל חש בעיניו, את רוב מכתביו בכתב ידו הברור והיפה במחברת משוירת נושאת קים העתקה, לא השאיר, בכל זאת, העת' נייר מכל מכתביו היוצאים. לתיוקן לקיו' זה פנתה ועדת העורכים לאישים שהניחה שהיו בין מקבלי מכתביו וייצמן, ביקשה מהם לשלוח, כבמקרה משפחת רוזנבלט, לפחות העתקת צילום של המכתב.

ליתר שלמות, הוחלט לצרף לארכיון גם הקלטות נאומים, פסיקול (כשל השבעת הנושא בכנסת) ויומני קולנוע. חומר האר' כיון, שיצולם במיקרופילם, ושועדת העור' כים תתפרסמו תוך התחשבות בסודיות המ' דגים המעטים שפרסומם עדיין עלול להביא נזק, אינו מצטיין רק בייחודו ההיסטורי, אלא גם בייחודו הלשוני. לאישים שונים ייחד וייצמן לשינון שונות. לאמו כתב תמיד אידיש, לתיאודור הרצל (בעיקר בקשר להקמת אוניברסיטה יהודית) — גרמנית ולמנחם אוסישקין, בעברית.

סדרת מכתבים אחת, שנכתבה משך 51 שנה, ברובה רוסית, עד כמעט יומו האחרון של חיים וייצמן, כאשר איבד את כוח הראייה בעינו הימנית וניזון רק בוריקות, איננה כלולה בניירות ושיא אלה, עתידה להתפרסם עלייני מקבצת המכתבים, העוסקת בהקמת לופוס: זוהר וייצמן, אלמנת ושיא ישראל הראשון.

חקירות

הציפול עפה

משך כמה שעות קדחתניות חיפשה כל משטרת ישראל אחרי בחור שחוקריה התאו מאוד לשוחח עמו. בשעות הבוקר המוקדמות גילתה מחסן נשק קטן בגן-שלמה. היא חשדה שמחסן זה שייך לשאלתיאל בן-יאייר, הצעיר המשושם והגברת, בן משפחת גרים רוסיים, שהואשם בשעתו יחד עם עמוס קינן, (העולם הזה 768) בהטלת הפצצה בבית דוד צבי פנקס. אביו, מנהל בית חולים לחולי-רוח, נאסר יחד עם שני חשודים אחרים.

בה בשעה שהמשטרה עמדה על ראשה, יצא צעיר משופם וגברתו, לבוש מכנסים חומים וזקט אמריקאי, ממונית ב'דה-ה' עופה בלוד. שאלתיאל בן-יאייר, שישן בליה' בבית חבר בתל-אביב ולא ידע כלל על כל

* בן איש העסקים הלונדוני בנימין וייצמן, בנו הצעיר של וייצמן, מיכאל, נפל בקרב על בריטניה, כטייס הרא.פ.